

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.— Väljamaale Emk. 1760.—
1. juulini „ 380.— „ „ 760.—

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafliline Ühing „Kiri“ Telef. 18-66

2. köide.

Tallinnas, 21. aprillil 1923,

Nr. 9.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Suurmüügi kaubahindade liikumisest 1923. a. esimesel veerandil.
A. Tallmeister: Kulude eelarve täitmise arvestamine riigiasutustes. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 20. aprillil 1923.

Krediit. Herra M. Luther tõstab „Revaler Bote's“ üles küsimuse krediidi saamise kohta väljamaalt. Ilma, et ta selle krediidi tarvitamise suhtes mingisuguseid oletusi teeks ja näidata püüaks, mis otstarbeks me väljamaalt toodud kapitaale kasulikult võiks tarvitada, asub ta krediidi saamise võimaluste arutamisele ja jõuab üllatavale otsusele, et enne kui endiste mõisnikkudega tasumaksmise asjus võõrandud mõisate eest ei ole kokku lepitud, laenu läbirääkimisi väljamaa külmavereliste peadega ei maksa pidama minna. Kui küsimus tõesti nii lihtne oleks, siis ei oleks maksnud tema juures üldse mitte pead murda. Meie arusaamise järele ei huvita Eesti maareform neid väljamaa külmaverelisi päid, kes meile krediiti anda võiksid, mitte põrmugi. Küll huvitab aga neid küsimus, kas saadud krediite niisugusteks otstarbeteks tarvitakse, mis nende tagasimaksmist võimaldavad. Kui jutt oleks valitsuse-laenust, siis küsiks laenuandjad eestkätt, kas valitsus seda laenu tarvitaks produktiivselt, või tarvitaks ta selle ära sõjavarustuseks või ametnikkude karja suurendamiseks. Viimasel juhtumisel oleks krediidi saamiseks vähe lootusid, esimesel korral aga küll, sest valitsuse soovi juures oma välisvõlgasid tasuda, ei ole meil mingisugust põhjust kahelda. — Kui aga oleks jutt meie era-ettevõtete finanseerimisest väliskapitaali poolt, siis ei tuleks valitsus üldse mitte arvesse, ja tuleks eraettevõtjatel endil tõendada, kui kasutoovalt nad saadud kapitaali suudavad mahutada. Valitsuse mõistliku finanspoliitika juures ei kahtle herra Luther isegi, nii et sealtpoolt mingi-

sugusid raskusi karta ei ole. Kui aga herra Lutheri artikli otstarb peaks olema pinda luua väljamaalt laenu saamiseks, et endistele mõisnikkudele tasu maksta, siis oleks sarnase laenu saamiseks lootused küll kõige väiksemad, sest et väljamaa külmaverelised pead silmapilkugi selle juures ei kahtleks, et see laen mitteproduktiivseks otstarbeks läheb. Meie oleme ka päris kindlad, et valitsusel kunagi sarnast kavatsust ei tekki.

Et meie krediiti tarvitame, näib igaühele päevaselge, kuid kui küsimuse juure jõutakse, mis saadud krediidiga tegema hakata, siis lähevad vastused üleüldiseks ja ebamääraseks, mille juures eestkätt süüdi on asjaolu, et me tänini ei tea, mis meie õieti majanduspoliitiliselt tahame. Herra Lutherilt, kui lugupeetud Eesti suurtööstuse juhilt, oleks meie just viimase küsimuse valgustust ootanud.

Trükivead. Prof. A. Sack on kuri meie märkuse peale „E. M.“ nr. 7 ja seletab „Vaba Maas“, et meie trükiveast olla elevandi teinud ja lahtistest ustest sisse murda. Rõõmuga konstateerime, et prof. Sack sellega mitte nõus ei ole, mis tema nime all „Vaba Maas“ ilmus. Mis aga puutub „trükivigadesse“, siis soovime professorile, et ta oma Eesti keele õppimisega varsti nii kaugele jõuaks, et ta oma eestikeelseid artiklid lugeda suudaks. Ta leiaks sealt vist palju huvitavaid väiteid, mille ümberlõkkamiseks tarvis oleks uusi artiklid kirjutada. Meie oleme oma märkusega ainult Eesti lugejale tahtnud kergendada arusaamist sellest tõlkepuudrust, mis temale vahel seedida antakse.

Suurmüügi kaubahindade liikumisest 1923. aasta esimesel veerandil.

Eesti kaubaturg on veel sedavõrd arenemata, et õieti suur julgus on asuda suurmüügihindade indeksi loomisele. Tõsi, meil on loodud börsele kauba osakond, kuid selle tegevus on alles täitsa lapsekingades. Koteerimise komisjon hakkas läinud aasta lõpul kaupade börsehindu noteerima, kuid see noteerimine on alles täitsa vormilik, kuna senini börsel veel ühtegi kauba-lepet meie teada ei ole tehtud. Suur hulk tähtsaid kaupu jääb mitmesugustel põhjustel börse bulletinist hoopis välja, nagu puuvill ja vill, ning mitmed kodumaa ained. Siiski on praegusel börse hinnakirjal oma väärtus selles mõttes, et koteerimise komisjon, mis asjatundjatest koos seisab, teatud, turul enam-vähem maksivad siht hinnad üksikute kaupade kohta iga nädal üles märgib, nii et börse iganädaline bulletin siiski kõige paremaks allikaks on hindade liikumise tundmaõppimiseks. Kahjuks ei ole koteerimise komisjon veel suutnud teatud kindla nomenklatuuri juure seisma jääda, ja peale selle on mitmete kaupade hindu mitmesugustel tähtaegadel mitmeti noteeritud (frko vagun, frko Tallinn, frko sihtjaam jne.). Kuid bulletinid saavad iga nädalaga ikka kindlama kuju, nii et nad varsti materjaaliks võivad saada, mille peale Eesti en-gros hinna-indeksi võib rajada.

Ilma et mingisuguse täielikkuse peale pretendeerida, on toimetus alamal katsunud börse noteerimiste põhjal meie suurmüügi-hindade käiku aasta esimesel veerandil väljendada, välja minnes 38 enam-vähem kindlalt noteeritud sisse- ja väljaveo kauba hinnast, kaupu grupperides, nende kaalu meie majanduses võimalikult arvesse võttes.

Kuna üks huvitavamatest küsimustest Eesti majanduses on eksport- ja importkaupade võrdlev hinnaliikumine, siis said kaubad eestkätt selle tunnuse järgi jaotud. Sellelābi langevad välja hulk sisemaal valmistatud ja kohalisele tarvitusele minevaid aineid, kuid just viimaste suhtes on börse hinnakiri nõrk, nii et nende eraldi arvestamisest tuli loobuda.

Import-kaubad on jaotud kolme gruppi: 1) toidu- ja maitseained (8 nimetust — nisujahu, riis, kakao, kohvi, tee, suhkur, heeringad, sool), 2) küte ja õlid (6 nimetust — kivisüsi, koks, masinaõli, nafta, petrooleum, bensiin), 3) muud kaubad (8 nimetust —

raud, teras, malm, inglüstina, vask, seebikivi, parkimise ekstrakt, superfosfaat).

Ekspord-kaubad on jaotud kuude gruppi: 1) teravili (neli nimetust — nisu, rukis, kaerad, odrad), 2) kartulisaadused (tärklis, siirup, piiritus), 3) piimasaadused ja liha (kolm nimetust — või, juust, liha), 4) lina (üks nimetus), 5) mets (üks nimetus) ja 6) tööstussaadused (kaks nimetust — paber ja tsement).

Lähtekohaks on võetud hinnad s. a. jaanuari algul = 100. Üksikute gruppide hindade indeksid on saadud, võttes grupi kaupade aritmeetilised keskmised. Üldindekside saavutamisel on käidud sedasama teed.

Nii on saadud rida alljärgnevaid indeksid läinud nelja kuu alguseks:

A. Importkaubad.

	Jaanuar	Veebr.	Märts	Aprill
Toidu- ja maitseained	100,0	99,3	103,4	106,8
Küte ja õlid	100,0	100,5	103,7	104,8
Muud ained	100,0	99,8	104,6	105,6
Importkaup. üldindeks	100,0	99,9	103,9	105,7

B. Eksportkaubad.

	Jaanuar	Veebr.	Märts	Aprill
Vili	100,0	96,0	95,7	99,7
Kartulisaadused	100,0	100,0	106,7	106,7
Piimasaadused ja liha	100,0	98,7	105,7	108,7
Linad	100,0	95,7	95,7	98,6
Mets	100,0	(100,0)	102,6	100,0
Paber ja tsement	100,0	100,0	98,4	94,0
Eksportkaup. üldindeks	100,0	98,4	100,1	101,3

Arvude lähemal vaatlusel paistab silma, et importkaubad hinnas võrdlemisi rohkem on tõusnud, kui eksportkaubad, ja nimelt enam-vähem ühtlaselt kõiges kolmes grupis. Siiski on ka neis gruppides hindadekõikumine sporaadiline, ilma et ta mingit üldist tendentsi peegeldaks. Toidu- ja maitseainete hulgas on tõusnud suhkur 38%, heeringad 20% ja sool 10%; selle vastu on langenud nisujahu 9% ja tee 4%; muud hinnad on muutusetu; kütteainetes on tõus üldine, peale Vene petrooleumi ja õli; muude ainete hulgas näitavad tõusu isearanis raud (19%) ja inglüstina (17%), kuna superfosfaat ja parkimiseekstrakt langemist näitavad.

Väljaveo-kaupade hinnamuutused on veel mitmekesisemad. Üldises indeksis kompenseerivad end tõus piima-, liha- ja

kartulisaadustes langemisega viljas, linades, paberis ja tsemendis, nii et õieti hinnatõusust ainult väga tingivalt võib rääkida. Kõige rohkem on tõusnud liha hind (39⁰/₀); vilja hinnad näitavad üldist langemist (rukis 10⁰/₀, odrad – 11⁰/₀), peale kaerte, mis peale pühi järsku tõusid 20⁰/₀. Langenud on tsemendi hind (6⁰/₀), mis ei olene nii palju hindade kõikumisest ilmaturul, kui kahe kohaliku vabriku vastastikkusest võistlusest siseturu pärast, missuguses võistluses algatus on nähtavasti Port-Kunda käes.

Üldiselt võib öelda, et meie eksportkaupade hinnad juba nähtavasti loomulikku vahekorda on jõudnud ilmaturu hindadega,

ja nendega paralleel kõikuma hakkavad (või); liha-hindade suured hüpped viimaste kuude jooksul on vististi viimased sellel alal (sealiha: jaanuar 100, veebruar 103, märts 121, aprill 139). Põhjenedes eeltoodud andmetel, ja oletades, et nii sissekui väljaveokaupadel meie majanduses ühesugune kaal on, saaksime aasta esimese veerandi jaoks järgnevat väliskaubanduse hindade üldindeksid:

Jaanuar	100,0
Veebruar	99,1
Märts	102,0
Aprill	103,5.

Kulude eelarve täitmise arvestamine riigiasutustes.

A. Tallmeister.

Riikline iseseisvus tõi enesega paratamata ühes rea raskeid ja tõsiseid ülesandeid ka majanduslikel alal. On ju poliitilise iseseisvuse aluseks just majandusline kindlustus. Tööd tuli alustada väga ebasoodsatel rasketel tingimistel. Puudusid kogemused, puudusid juhtnõõrid, puudus ka aeg järelemõtlemiseks, kavade valmistamiseks. Ei ole siis ime, et esimestel iseseisvuse aastatel korralist kavakindlat riigi majapidamist olla ei võinud. Kõigi konarluste peale vaatamata tuleb siiski tänuga meeletuletada neid, kes valmis olid esimestena käsi külge panna, et riigimajandusele alust panna ja kõikuvate aegade päevanõudeid täita.

Erakordsed ajad on mööda. Mitu aastat rahulikku tööd on seljataga. Meie marga kursi paariaastane stabiilsus tõendab riigi sisemist püsivust. Kuid kas võib juba tõendada, et meie riigi majapidamine on kõigiti korras?

Ükski korralik majapidamine ei ole mõeldav ilma eelarveta ja aruandeta. Kolmneli riigi eelarvet ongi rahvaesituse poolt vastu võetud ja üldiseks teadmiseks avaldud, kuid andmeid selle kohta, kas ja kui võrd need eelarved täidetud, ei ole kahjuks siiaamaale avalikkuse ette veel mitte jõudnud, kui mahaarvata need hääled, mis riigikogu kõnetoolilt eelarvete arutamise ajal kuuldavale on tulnud ja mis kõnelevad suurtest ülekuludest üksikutes asutustes, mida kõik lisaelarved katta ei ole jõudnud. Eelarve ilma aruandeta ei anna

midagi. Õigeajalise aruande kokkuseadmise eelduseks on aga selge ja otstarbekohane eelarvetäitmise arvestamine.

Riigi loomisel võeti meil tarvitusele omapärase ja paberirikka Vene asutuste asjaajamise asemel laialiselt tuntud kahekordne arvepidamine. Kuid igal heal ajal on omad pahed. Vaatamata selle peale, et kahekordse arvepidamise alal on olemas mitu kindlat väljakujunenud süsteemi, jätab igaüks neist üksikute väärtuste liikumiste arvestamisel arvepidajale laialise tegevusvabaduse. Üksiku operatsiooni arvestamise otstarbekohasus oleneb arvepidaja osavusest ja on tingitud väärtuste liikumiste põhjalikust tundmisest. Riigiasutuste arvepidajate töötingimised ei lubanud aga mitte oletada, et neisse oleks kogunud suuremal arvul vilunuid tööjõude, kellel peale oma erilise kutsehariduse ka küllaldased teadmised riigimajandusest ja bütsheti süsteemist ei puuduks. Viimasel ajal on küll selgusele jõutud, et ka riigimajapidamises tõeks läheb rahvasõna „odav kuub on kallis kanda“ ja on püütud nõrka kohta osaliselt parandada, kuid kahjuks ei saa ka tublid tööjõud ühe peremehe majapidamises ilma vastastikkuse kokkukõlata edukalt töötada. Seda oleks pidanud asutus, kuhu riigiarvepidamise keskpunkt on koonud, aegsasti arvesse võtma ja eelarve täitmise üksikasjalise arvestamise viisi väljatöötama. Kuid peab otsekohele tunnistama, et just sel alal meil mitte midagi tehtud ei ole.

Nende ridade kirjutajal oli võimalus hiljuti tutvuneda paljude keskasutuste arvepidamise viisiga, ja mis teda imestama pani, oli see ääretu mitmekesisus, mis ühede ja samade operatsioonide arvestamises valitseb. Ametlikus arvepidamise määruks on kindlasti ettekirjutud, et avatud peavad olema – eelarve arve, krediitide arve, jooksva arve arve jne., kokku 12, ja häda arvepidajale, kellel mõni ettekirjutud nimega arve puudub! Missugust väärtuste liikumise vahekorraldada iga etteoletud arve peab sisaldama, sellest ei seisa määruks sõnagi. Sellest siis tulebki, et iga arvepidaja arvest omamoodi aru saab ja oma arvestamise viisile vastavalt teda avab, mille juures mõnigi ettekirjutud arve üsna üleaaruseks muutub, kuid siiski kunstlikult, ülekanade teel, avatud peab saama, et kohusetruu revidendi hukkamõistvat otsust ära hoida.

Nii näiteks, arvestatakse krediidi määramist ühelt poolt: riigikassa arve – eelarve arvele, teiselt poolt: krediitide arve – eelarve arvele; krediidi avamist – ühes kohas: krediitide arve – riigikassa arvele, teises kohas: jooksev arve – riigikassa arvele, kolmandas kohas: jooksev arve – krediitide arvele jne. Siit selgub, et ühenimelised arved sisuliselt väga mitmesugust summade liikumist näitavad. Ühelt poolt kantakse kõik avatud krediidi summad enne tarvitamist krediitide arvelt jooksvale arvele, mõnel poolt ümberpöörduvalt – jooksvalt arvelt, kuhu nad avamisel arvestatakse, krediitide arvele. Kuna mõlemad nimetud arved eelarveaasta jooksul on asutuse käsutada, siis on selge, et kumbki neist ülekanadest asja enese pärast tarvilikud ei ole. Mõnes asutuses jäävad terve rida arveid – eelarve arve, riigikassa arve ja krediitide arve – omapärase arvustamisviisi tõttu terveks eelarveaastaks ühepoolseks ja bilanseeritakse ainult aasta lõpul arvetel lõpetamisel. Summad saadetakse allasutustele harilikult eelsummana ja kantakse kuludesse alles kuldokumentide või aruannete põhjal, kuid mõnel pool kantakse kuludesse juba saadetakse summad ja alles aasta lõpul vähendatakse kulusid selle osa võrra, mis allasutuste poolt kulutamata on jäänud. Kulude raamatuks on igal pool, peale paari üksiku asutuse, harilik folieeritud arveraamat, kus iga eelarve jaotuse jaoks oma arve avatud, mille saldo tõelisi kulusid näitab (deebet – kulud, krediid – tagasimaks). Et sellest eelarve täitmise juures siiski vähe, sest et nüüsgune kulude raamat kulutatud ja määratud summade võrdlemiseks mingisugust

võimalust ei paku, seda on kõik arvepidajad äratunnud ja paralleelselt teise, väljaspool arvepidamise süsteemi seisva kulude raamatu avanud, kuhu igaks üksikuks otsustamiseks määratud ja kulunud summad üksteise lähedale ülesmargitakse. Nimetud kontrollraamatu vorm on vähemalt niisama mitmekesine, kui krediidi summade liikumiste arvestamine. Ühed peavad ka selleks harilikku folieeritud arveraamatut, mille ühele poole kulud, teisele poole määratud summad kirjutakse, nii et kulude raamat peaaegu täiesti kahekordselt peetakse. Teised tarvitavad selleks lühendatud lahtrite süsteemi, vormi järele, nagu seda keegi otsustab kohasemaks on pidanud.

Ka arvepidamise korraldamine keskasutustes on väga mitmekesine. Ühes kohas töötavad allasutused iseseisvalt keskasutustest saadavate juhtnõude järele, teises kohas on pea kõikide allasutuste arvepidamine keskasutusse koondud. Kuigi vilunud arvepidaja käes lõpuks „kõik teed viivad Rooma“, võib siiski riigiasutuste arvepidamise üldine pilt pakkuda küll kõike muud, kuid mitte tõendust selleks, et siin tegemist on ühe peremehe majapidamisega. Eelarve täitmise arvestamise ühtlustamine peaks asjaomaste isikute üheks lähemaks ülesandeks saama.

Mõnel poolt on asjatundlikult seletud, et kõik meie riigimajapidamises ette tulnud pahed ja puudused, nagu ka aruande viibimine on pärit ühest allikast – kahekordsest arvepidamisest, et see ongi see kurja juur, mis tuleb välja kiskuda ja tulle heita. Oleme kuulnud asjale lähedalseisvat autoriteetlikku isikut seletama, et juba järgmisel aastal tuleb arvepidamises kameeratsüsteemi peale üle minna. Võib olla, et neil õigus on. Kuid sarnast asja ei otsusta ometi mitte – üldised laused. Selleks on ikkagi üksikasjalist kava tarvis avalikkuse ette tuua, et asjatundjad, teadlased, kui ka praktikud, kava kohta seisukohta saaksid võtta ja teda võrrelda kahekordse arvepidamisega selguse, lihtsuse ja otstarbekohasuse mõttes. Ei tule ju ometi ükski asjatundja seletama, et kahekordne süsteem alati kahekordset tõõjõudu nõuab. Ehk tuleks siiski enne lõpuliikku otsustamist küsimus ülesseada: mis on juba asjalikku ettevõtetud, et tarvituselolevat kahekordset arvestamist ühtlustada ja võimalikult lihtsustada? Kui asutustele ikka ainult kirjutud, kirjutud ja kirjutud, siis on seda, meie arvates, ikkagi natuke vähe.

Siinkohal olgu näidatud ühe osa eelarve, nimelt kulude eelarve täitmise kohta, õige lihtne kahekordne arvestusviis, mis võrdlemisi väikest tööjõudu nõuab ja, meie arvates, küllalt oma otstarbele vastab. Selle kokkuseadmisel on silmas peetud neli põhimõtet:

- 1) Kassa ühtlus,
- 2) asutuste laialine isetegevus,
- 3) arvepidamise tsentralisatsioon ja
- 4) arvestamise võimalik lihtsus.

Kõigepealt küsime, kas on meil teostatav ja tingimata tarvilik kassa ühtlus niisuguses mõttes, et rahaasutustest üksikuid kulusid tasutakse ainult otsekohestele riigi võlausaldajatele ja rahaasutustes arveid peetakse eelarve paragrahvide ja punktide järele iga asutuse kohta eraldi (tee, mis mõneltpoolt soovitud kui ainukest abinõu rahamärkide koondamiseks ja ülekulutuste ärahoidmiseks). Sarnase kava teostamine nõuaks laialist ülemaalist rahaasutuste võrku, tarvitaks suurt hulka uusi vilunud ametnikke ja muutuks selle juures tuntavaks takistuseks asutuste majapidamises. Ei lähe ju ometi asutuse varustaja iga väiksema summa järele ise rahaasutusse. Sellega kaotaksid asutused võimaluse oma tarbeid muretseda väiksemal arvul ja suurema kokkuhoiduga. Praegused Eesti Panga osakonnad ei arvesta mingisuguseid summasid punktide järele. Kust tahetakse võtta terve ülemaalse võrgu jaoks vilunud arvepidajaid, kes eeskujuliku ühtlase korra järele asutuste krediite valvaks, kui siia maani kümme-konnan keskasutuse arvepidamise ühtlustamiseks midagi tehtud ei ole? Ja kui ka leiduks, siis oleks see vaevalt samm edasi asjaajamise lihtsustamise ja ametnikkude vähendamise poole.

Asutuste majapidamise otstarbekohasus nõuab tegevusvabadust määratud krediitide piirides ja viimase soodsamaks võimaluseks on piiratud eelsummade süsteem, mida ühtlaselt tarvitada tuleks riigimajapidamise keskpunktist kuni kõige eemalseisva asutuseni. Selle juures on tarvis ainult ära kasutada kõik võimalikud abinõud, et suuri eelsummasid mitte enne-aegu ja asjata rahaasutustest välja ei võeta. See on ülemalseisva asutuse arvepidaja täiesti teostatav ülesanne järgmise allasutuse kohta. Näituseks, tuleb asutusele, kus tähtsamad kulud on koosseisu palgad, eelsumma saatmist nii korraldada, et see ainult palgamaksmise tähtpäevaks pärale jõuaks. Kõik eelsummade saatmised toimetakse rahaasutuste (transferdi) kaudu.

Krediitide avamine ei ole riigikassa seisukohalt midagi muud, kui eelsummade saatmine keskasutustele, kes omakorda eelsummasid oma otsekohestele allasutustele saadavad jne. Mingisuguseid kassasid keskasutuste ega allasutuste juures olla ei pruugi. Summad, mis keskasutuse ülevalpidamiseks kuluvad ja mis ühe ametniku valve alla on usaldud ja meil harilikult kassasummade nime kannavad, ei ole oluliselt midagi muud, kui keskasutuse ülevalpidamiseks väljaantud eelsumma. Nii oleks meil ainult üks riigikassa ja terve kulude eelarve täitmine sünniks piiratud eelsummade kaudu, mis lihtsa, selge ja õigeajalise arvestamise ja järelvalve juures riigiasutustele oma majapidamises laialist ja otstarbekohast isetegevust võimaldaks. Niisuguses mõttes tarvitame meie siinkohal mõistet kassaühtlus.

Riigi arvepidamise keskpunktist kuni kõige eemalseisvate asutusteni olgu tarvitusel eelarve täitmisel ühtlane arvestusviis, mille juhtimine ja korraldamine keskpunktist sünnib, ja mis üksikutes asutustes erineb mitte arvete omapärase mõistete ja vahekordadega, mitte sisemise korralduse iseäraldusega, vaid ainult — oma ulatuse poolest. Kahekordne arvepidamine riigi majapidamises ei tähenda ometi mitte seda, et igas väiksemaski asutuses kõik kahekordse süsteemi põhiraamatud tarvilikud on. Siin on tegemist ikkagi ühe majapidamise laialipuistatud osakestega, kes teatud isetegevuse juures ainult mõnda arvepidamise abiraamatut peavad ja mõnel juhutumisel ühtegi arveraamatut ei tarvita.

Keskasutustes, kes ühenduses otseteed riigikassaga, kui ka neile alluvates peavalitsustes, sünnib arvestamine täies ulatuses. Peavalitsusele alluvates asutustes peetakse ainult üks eelarve kulude raamat kindlaks määratud vormi järele, kui osa kulude arve abiraamatust üldises arvepidamises. Kuid ka seda ainult siis, kui asutus kuludokumentid otseteed kontrolli saadab ja oma ülemalseisvale asutusele eelsumma tarvitamist ainult aruande saatmisega tõendab. Saadetakse aga ühes kulude aruandega ka tõendavad dokumendid sinna asutusse, kust eelsumma saadud, siis ei tarvita allasutus mingisugust arveraamatut. Asutusele antud eelsumma seis igal momendil näitab koha peal asutuse jooksev arve plus käesolev raha plus ärasaatmata kuludokumentid, ilma et selle juures ühtegi arveraamatut tarvis läheks.

Arvestamise enese juure asudes, tähendame kohe alguses, et siin tegemist ei ole

mingisuguse uue leidusega. Krediidi summade liikumise arvestamisel on käidud peajoonetes selle plaani järele, mis juba 1920. a. riigikontrolli poolt asutustele soovitati juhtnõuiks võtta, kuid mille kohta üksikasjalise kava väljatöötamine mõnesugustel põhjustel on viibinud ja mis oma väikeste iseäralduste tõttu (näiteks – kulude arve ei ole mitte puhas aktiivarve, vaid näitab ka summade liikumise vahekorda) sissejuurdunud vormidesse kivistunud arvepidajale, võib olla, osalt üksikasjalise näite puudusel, üsna võimatu paistis, mille teostamine aga ometi iseäralisi raskusi ei paku ja mis oma lihtsuse kõrval, nagu allpool selgub, just eelarve täitmisel palju selgust ja otstarbekohasust sisaldab.

Krediidisummade liikumine terve eelarveaasta jooksul – krediidi määramine (eelarve kinnitamine), krediidi avamine, eelsummade saatmine allasutustele, krediidi tarvitamine ja viimaks ülejääkide tagasimaksmine eelarveaasta lõpul – nõuab arvestamisel keskasutustes ainult neli arvet: 1) riigikassa arve, 2) krediitide arve, 3) eelsummade arve ja 4) kulude arve.

Riigikassa arve näitab määratud krediidi ja avatud krediidi vahekorda: deebet – määratud, krediid – avatud ja, järjekult, saldo-riigikassa poolt veel avamata summamid. Krediitide arve näitab avatud krediidi ja allasutustele edasisaadetud krediidi vahekorda: deebet – avatud, krediid – juba edasi saadetud ja järjekult, saldo – rahasutustes veel käsutada olevaid avatuid summamid.

Eelsummade arve näitab allasutustele saadetud ja nende poolt äratarvitud krediidi vahekorda: deebet – saadetud, krediid – kulunud ja, järjekult, saldo – nende käes olevaid tarvitamata summamid.

Kulude arve näitab kulunud krediidi ja määratud krediidi vahekorda: deebet – kulunud, krediid – määratud ja, järjekult, saldo – eelarveaastal veel võimalikkude kulude summamid.

Arvestamine sünnib järgmiselt:

Riigikassa arve		Krediitide arve		Eelsummade arve		Kulude arve	
A	B	B	C	C	D	D	A
	E ₃		E ₂		E ₁	E	

1. Krediidi määramine (eelarve kinnitamine):

Riigikassa arve A
Kulude arvele A

- Krediidi avamine:
Krediitide arve B
Riigikassa arvele B
- Eelsummade saatmine allasutustele:
Eelsummade arve C
Krediitide arvele C
- Krediidi tarvitamine:
Kulude arve D
Eelsummade arvele D
- Ülejääkide tagasimaksmine:
Kulude arve E
Mitmele arvele
Eelsummade arvele E₁
Krediitide " E₂
Riigikassa " E₃
kus $E_1 + E_2 + E_3 = E$.

Eelarveaasta kestel tagasimaksetavad summad kantakse sinna arvele, kust nemad välja on antud, näiteks allasutuse poolt tagasimakstud summa – tagasi krediitide arvele.

Arvestamise selgitamiseks võtame näite:

Keskasutuse eelarve ühes allasutustega olgu Mk. 100.–

Riigikassa arve	Krediitide arve	Eelsummade arve	Kulude arve
100 80	80 75	75 65	65 100
— 20 (saldo)	— 5 (saldo)	— 10 (saldo)	35 —
100 100	80 80	75 75	100 100

- Eelarve kinnitakse.
Arvestame: Riigikassa arve
Kulude arvele 100.–
- Avatakse krediid Mk. 80.–
Arvestame: Krediitide arve
Riigikassa arvele 80.–
- Saadetakse eelsummad allasutustele:
A. Mk. 30.–, B. Mk. 25.–
ja C. Mk. 20.– (üks neist võib ka keskasutus ise olla – kassa).

Arvestame:

Eelsummade arve
Krediitide arvele

A 30.–
B 25.–
C 20.– 75.–

4. Saadakse allasutustelt kulude aruanded:

A. Mk. 28.–, B. Mk. 22.–
ja C. Mk. 15.–

Arvestame:

Kulude arve	
Eelsummade arvele	
A	28.—
B	22.—
C	15.—
	65.—

5. Eelarveaasta lõpul maksetakse eelsummade ülejäägid (A. Mk. 2.—, B. Mk. 3.— ja C. Mk. 5.—) riigituludesse või arvatakse riigikassa korraldusel järgmise aasta eelsummadeks, kuna avatud krediidi väljavõt-mata osa (krediitide saldo Mk. 5.—) ja avamata krediit (riigikassa arve saldo Mk. 20.—) iseenesest Riigikassa käsutusse jäävad.

Arvestame:

Kulude arve	
Mitmele arvele	
Eelsummade arvele	10.—
Krediidi arvele	5.—
Riigikassa „	20.—
	35.—

Nagu sellest näitest selgub, sünnib krediidi summade liikumise arvestamine pearaamatus memoriaali kaudu kogusummas. Terve see töö nõuab õige väikest jõukulutust. Krediidi määramine sünnib harilikult üks kord, pahemal juhtumisel kaks korda aastas. Krediitide avamist, eelsummade saatmist allasutustele ja viimaste poolt kuluaruannete esildamist võib toimetada väga otstarbekohaselt 1 kord kuus, ilma et sugugi tarvis oleks suuremaid summasid pikemat aega asutuste käes hoida. Eelsummade saatmist ja tarvitamist, kui ka arvete lõpetamist märgitakse memoriaalis, nagu näitest selgub, liitlausetega, kust nad pearaamatusse kantakse.

Eespool nimetud neljast pearaamatu arvest tarvitavad tingimata abiraamatut kaks: eelsummade arve ja kulude arve.

Esimene neist on harilik folieeritud arve-raamat, kust igale eelsumma saajale oma arve avatud, mis iga üksiku eelsumma seisuga peegeldab. Teine neist peetakse kõigis asutustes ühflase kindlaks määratud vormi järele. See on kõige tähtsam ja olulisem raamat kulude eelarve täitmise arvestamises, mispärast tema juure lähemalt peatama jääme. Kõige pealt peame aga toonitama, et sisendid kulude abiraamatusse tehakse tingimata dokumentide põhjal. Keskasutustes ja peavalitsustes, kelle allasutused ise kulude raamatut peavad ja dokumendid otseteed kontrolli saavad, teevad sisendid allasutustesse puutuvas osas viimaste poolt saadetud aruandest, mitte aga memoriaali järele, järjekult on riigiarvepidamises kokkuvõtetult üks kulude raamat terve kulude-eelarve ulatuses, mida dokumentide põhjal peetakse.

Sellel on mitmekülgne praktiline tähtsus: esiteks vabastab see keskasutuse tarvidusest kirjutada memoriaali lauseid üksikute paragrahvide ja viimaste alljaotuste järele ja nõuab iga aruande jaoks memoriaalis ainult paar rida, kuna ilma sellela memoriaali lause eneses terve aruande peab sisaldama; teiseks, mis veel tähtsam, pakub niisugune viis kulude raamatu ja pearaamatu kokkuvõtete võrdlemisel kindlamat kontrolli, et arvestamises mitte viga ei ole, kuna memoriaalist ära kirjutamisel viga, mis memoriaali lauses võiks juhtuda, mitte igakord nähtavale ei tule.

Kulude raamat on vertikaal lahtritesse jaotatud vastavalt riigieelarve nomenklatuurile. Iga paragrahvi jaoks on kaks üksteise kõrval seisvat lahtrit, mis sisuliselt pearaamatu arve deebetile ja krediitile vastavad: pahempoolne — kulude sissekirjutamiseks, parempoolne — krediidi ülestähendamiseks:

Peatükk III. N osakond.

Järj. NõNõ	Kulu dokumendid.	§ 2. Päeva- ja sõidurahad.				§ 3. Toetus ja arstiabi.			
		Kulutud		Määratud		Kulutud		Määratud	
	Mai 1921. a.								
1.	Kinnitud eelarve	—	—	25	—	—	—	18	—
2.	Seppi arve 14.III.21. . . .	6	—	—	—	—	—	—	—
3.	N maikuu aruanne	10	50	—	—	13	—	—	—
	Kokku mail:	16	50	25	—	13	—	18	—

Kui paragrahvis alljaotused olemas, tuleb kulude lahter vastavalt alljaotustele pahemale poole laiendada.

Siis sünnib kulude arvestamine järgmiselt:

Järj. №№	Dokumendid	§ 9. Majanduslised kulud.				Määratud
		K U L U T U D				
		a) Üür	b) Küte	c) Valgustus	Kokku	
	Märts 1920. a.					
1.	Kinnitud eelarve	50.—	30.—	20.—	—.—	100.—
2.	Elektrijaama arve 5.III.20. a. . . .	—	—	7.—	7.—	—.—
3.	N märtsikuu aruanne	12.—	10.—	5.—	27.—	—.—
4.	M " " "	8.—	7.—	4.—	19.—	—.—
5.	Kirp'ilt tagasi saadud.	—	3.—	—	3.—	—.—
	Kokku märtsil:	20.—	14.—	16.—	50.—	100.—
	Kokku kuni 1. aprillini:					

Nagu sellest näitest selgub, märgitakse paragrahvi alljaotuste juures määratud krediidi summa, peale parempoolse lahtri, veel alljaotuste lahtrisse vastavas osas. Viimased summad eraldakse joontega eelseisvatest ja järgnevatest lahtri arvudest ja kokkuarvamisel arvesse ei võeta. Neil on siiski suur tähtsus ülekulutuste ärahoidmiseks alljaotuste piires. Nagu iga paragrahvi üks-teise kõrval seisvate lahtrite kokkuvõtted silmapaistvat kontrolli võimaldavad määratud ja kulunud summade kohta paragrahvi piires, nii pakuvad seda igas alljaotuse lahtris joontega eraldud määratud summa ja sama lahtri kokkuvõte — alljaotuse piires.

Kulude raamatu iseäralduseks on veel see, et temas puuduvad lahtrid kulusummade tagasimaksmise jaoks krediidi uuendamiseks. Siin on asja lihtsustamiseks algebraliste arvude mõistet tarvitud. Tagasimakstud kulusumma ei ole midagi muud, kui negatiiv-kulu, mis järjekult mingisugust uut lahtrit ei tarvita. Tagasimakstud summad märgitakse vastavasse kululahttrisse punase tindiga, (näites laotud kursii-viga) mis siin negatiivarvu tähendab, ja arvatakse lahtri kokkuarvamisel maha. Käesolevas näites Kirp'i käest tagasisaadud küttekulu 3 mk. on vastavasse kululahttrisse punasega kirjutud ja kokkuvõttes kui negatiivarv, maha arvatud. Niisugune arvestamine ei või ühelegi arvepidajale suuremat raskust teha, küll on aga sellega raamatu lahtride arv kahekordselt vähendud ning määratud ja kulunud summade vahetord palju selgemalt väljendud. Siin juures tuleb tähendada, et mitmevärvilise tindiga ärahoid-

miseks kuluderaamatus juhtunud viga ei õiendata arvu mahakustutamise teel, vaid — täiendava rea kaudu, kus eelmises reas eksitud summat tarviliselt suurendakse või vähendakse.

Niisugune kulude raamat oma lihtsuse kõrval sisaldab selgel kujul kõik eelarve täitmise juures tarvilikud andmed: 1) määratud, 2) kulunud ja 3) krediidi täiendamiseks makstud summad ja seda kõik mitte ainult paragrahvide, vaid ka viimaste alljaotuste piires, ja on selle juures siiski otsekoheselt seotud tarvitusel oleva kahekordse arvepidamisega.

Kulude raamatu pidamine nii lihtsal ja kindlaks määratud kujul ei nõua suuremat kutselist ettevalmistust. Allasutustes, kus tegemist harilikult õige piiratud paragrahvide arvuga, tarvitab arvestamine õige väikest tööjõudu ja võib edukalt peetud saada asutuse juhataja enese või, viimase järelevalvel, iga kantselei ametniku poolt. Ka keskasutuste puhtarvestamise töö väheneb õige tuntavalt, kuna pearaamat ja eelsummade raamat peetakse, nagu eespool näidatud, memoriaali kaudu kogusummades, mida võib toimetada väga otstarbekohaselt 1—2 korda kuus. Kulude raamatu töö rohkus oleneb keskasutuse suuruselt. Kus keskasutuse koosseis väike ja allasutused ise raamatuid peavad, seal nõuab kulude raamatu pidamine keskasutuses õige vähe aega: sisendid peale keskasutusse puutuva osa tehtakse allasutuste kuaruande järele, mis tarvitab iga allasutuse kohta, nagu eespool toodud näidetest näha, ainult ühe rea igast eelarve jaotusest, millest kulud tehtud. Peale selle

kaob igasugune tarvidus mitmesuguste kontroll-raamatute järele, mis määratud ja kulunud summade võrdlemiseks folieeritud kuluderaamatute kõrval mitmes keskasutuses peetakse, ja mis üksi sama palju aega nõuavad, kui siin kohal antud kuluderaamat.

Lühidalt kokkuvõttes, sünnib kulude eelarve täitmise arvestamine riigiasutustes eespool näidatud viisi järele järgmises ulatuses:

1) Riigi arvepidamise keskpunkt peab eespool tähendud neljast pearaamatu arvest ainult kolm viimast: krediitide, eelsummade ja kulude arved. Selle juures arvestatakse krediidi määramist (eelarve kinnitamist): krediitide arve – kulude arvele. Mõistagi tulevad siia juure arved riigikassa ja Eesti Panga vahekorra selgimiseks, tarviduse järele. Kulude raamat peetakse eelarve täies ulatuses ainult keskasutuste kuuaruannete järele.

2) Ministeeriumite arvepidamise ulatus ja viis on eespool üksikasjaliselt ette toodud: neli arvet pearaamatus, kulude raamat ministeeriumi eelarve piirides.

3) Peavalitsuste ja allasutustega iseseisvate osakondade arvepidamine erineb ministeeriumide omast ainult sellepolest, et pearaamatu esimene arve kannab nime „ministeeriumi arve“, mis sisuliselt täiesti sarnane „riigikassa arvele“ ministeeriumi arvepidamises. Kulude raamat – peavalitsuse või osakonna piirides.

4) Allasutused peavad ainult kulude raamatut, kui nad kuludokumentid otseselt kontrolli saavad, vastasel korral ei ole nad kohustud ühtegi raamatut pidama. Viimasel juhtumisel peavad keskasutused iga eelsumma saatmise puhul allasutustele teatama, mis otstarbeks summa on määratud. Kui kõigile allasutustele teatakse terve aasta peale määratud summad üks kord aastas eelarve kinnitamisel, siis on allasutustel nende registreerimine mõõdapääsemata ja siin on muidugi kõige otstarbekohasem tarvitada kulude raamatu lahtrisid, mis kõige selgemat pilti määratud ja kulunud summade vahekorrast pakuvad.

Käesoleva arvestusviisi juures jäävad täiesti ülearuseks mitu ametlikus määruuses ettekirjutud pearaamatu arvet, nagu eelarve arve ja jooksva arve arve, mille juures eelarve siiski kõige üksikasjalisemalt saab arvestud. Arvestamise töö väheneb nii suurel määral, et ilma liialduseta võib eeldada, et selle tarvitusele võtmine võimaldab keskasutustes, kus tegemist ainult kulude eelarvega ja kus keskasutuse koosseis väike, arvepidajadajate arvu vähendada kuni

kahe inimeseni. Missugusel määral väheneb kulude raamatu pidamise töö, selleks järgmine võrdlus: folieeritud arveraamatus tarvitab iga alljaotuse kulude ja tagasimaksu ülestähendamine kaks kõrvuti seisvat lehekülge; puhtkulude ja määratud kulude võrdlemiseks veel kord 2 lehekülge – kokku 4 lehekülge. Nende samade andmete arvestamine paragrahvi piirides nõuab oma korda 4 lehekülge. Meie poolt kokkuseatud kulude raamatu väljavõttes on ühele leheküljele selgel kujul mahatud kõik nimetud andmed kolme alljaotuse ja ühe paragrahvi piirides. Järjekult tarvitab see, mis meil ühele leheküljele on mahatud, harilikus folieeritud arveraamatus 16, loe kuusteistkümmend, lehekülge. Kui siia veel juurearvata seda, et meil üksiku kulu arvestamine nõuab ühe rea, kuna folieeritud arveraamatus harilikult ühes tekstiga 5–6 rida, siis selgub, et paberi vahekorrad kuni sajakordseks tõuseb. Sellest siis ka silmatorkav arveraamatute rohkus mõnes asutuses.

Kuluderaamatu pidamine ei nõua kutsealist ettevalmistust ja annab asutuse juhatajale kindla kontrollivõimaluse määratud ja kulunud summade kohta. Aruannete kokkuseadmine muutub kergeks ja ülekulutused on võimalikud ainult äärmise hoolimatuse puhul.

Kuna allasutuste arvepidamine suuremaid eriteadmisi ei nõua, keskasutuste puhtarvestamise töö ka tuntavalt väheneb, nõuab kokkuseatud arvestusviis keskasutuse raamatupidajalt siiski täielikku asjatundmist, vilumust ja korraldamisannet. Keskasutuse raamatupidaja ülesandeks, peale arvestamise ning eelarvete ja aruannete kokkuseadmise, peab olema määratud summade jaotamine asutuste vahel, mis riigieelarves üksikult ülesloetud ei ole, vastavalt eelarve komisjonides tehtud parandustele; paragrahvi summade jaotamine liiterite peale, proportsionaalselt asutuste eelarvetes küsitud summade ja komisjonides tehtud parandustele, ja tähendud summade viibimata teatamine allasutustele kuluderaamatusse märkimiseks. Edasi peaks olema tema peal vastutus õigeajaliste korralduste tegemise eest pangale eelsummade saamiseks allasutustele ja järelevalve, et suuremad summad asjata asutustel käes ei seisaks. On selge, et krediidi käsutajal, keskasutuse juhatajal, võimata on isiklikult niisuguseid ülesandeid täita, ja siin tuleks enam vastutust raamatupidaja peale panna. Viimase ülesanne peab olema ka allasutuste arvepidamise korralikkuse järelevalve ja tarviduse

korral instrueerimine, mis siit kahtlemata suurema eduga sündida võib, kui seda mitmesugused asjast eemalseisvad isikud teostada suudavad. Tuleks abinõu leida, et meie riigi keskasutustesse koguks arvepidamise alal kõigiti vilunud alalised ja korraldamisvõimulised isikud, kes oma tegevuse eest täielist vastutust peavad kandma. Asi tasuks ennast kahtlemata mitmekordselt ära. Kui palju asjatut tüütavat tööd jääks, näiteks, järelkontrollil ära, kui arvepidamise korraldamise ja ühtlustamise peale kohe aluses rohkem rõhku oleks pandud.

Kulude eelarve täitmisega on seotud ka nende varanduste arvestamine, mis eelarve summade eest on omandud. Seda võib teha kogusummas iga kuu lõpul memoriaali lausega, näiteks, liikuva vara kohta: liikuva vara arve – kapitaali arvele. Üksikud omandud varanduste artiklid kirjutakse inventaari raamatusse teadagi nende omandamise ajal. Inventaari raamatu pidamine ja sellega ühenduses majandusline arvepidamine üldse, kui ka tulude arvestamine, on kaks iseseisvat osa riigi arvepidamises, mis samuti kiiret ühtlustamist nõuavad, kuid nende küsimuste käsitlemine ei ole käesoleva kirjatüki ülesanne.

Käesolevas kirjatükis näidatud tee ei taha olla mitte ainuke ja kõige eeskujulikum kulude eelarve täitmise arvestamine. Ta on ainult väike näide selleks, et ka kahekordse arvepidamise juures riigiasutustes võib paljugi ära teha asja selgitamiseks

ja tööjõu kokkuhoidmiseks, arvestamise ühtlustamiseks ja lihtsustamiseks.

Selle kokkuseadmisel on mõnest kahekordse arvepidamise teoreetilisest reeglist sihilikult mõõdamindud, silmaspidades ainult asja selgust, lihtsust ja otstarbekohasust. Seda on tehtud selleks, et mitte asjata ennast teoreetilistele õpetustele, äraiganenud doktriinidele, ohvriks tuua, kuna ju kahekordne arvepidamine eestkätt ikkagi operatiivastutuste jaoks on mõeldud. Teoreetiliste küsimuste üle kristalliseerunud dogmaatikutega meie vaidlema ei hakka, kuid iga praktiline näpunäide, iga asjalik arvustus kokkuseatud arvestusviisi kohta on tänuväärne töö üldise asja kasuks.

Ühtlasi jääme aga huvitusega ootama, et asjale lähedalseisvad kameraalsüsteemi poolehoidjad avalikkuse ette tooks üksikasjalise kava eelarve täitmise arvestamise kohta, et asjatundjad tema kohta aegsasti seisukohta saaks võtta. Muidu võib kergesti juhtuda, et mõne ootamatu määru-sega meie riigiasutuste arvepidamine vihmadest räästa alla sattub. Näidatakse aga asjaomastele isikutele üksikasjalise kavaga, et kameraalsüsteem riigiasutustes on siiski selgem ja otstarbekohasem, siis jätame tarvituseloleva kahekordse arvestamise rahulikult kõrvale ja astume täie teadmise-ga uuele teele. Juhub meid ju kõiki ühine huvi ja eesmärk – riigi majapidamise otstarbekohasem korraldamine ja juhtimine.

Kroonika.

Majanduslised teated.

Eesti.

Kaubandus-tööstusministri seletus karjasaaduste hindade tõusu ja nende väljaveo asjus.

Mitmed omavalitsusasutused, nende seas Tallinna ja Tartu, kui ka mitmed teised organisatsioonid on märgukirjadega vabariigi valitsuse ja kaubandus-tööstusministeeriumi poole pööranud, milles tähelepanu selle peale juhitakse, et või ja liha hind siseturul tõusnud on ja ettepanekutega esinetakse, kas toiduainete väljavedu hoopis ära keelata ehk väljaveotol-lide läbi piirata. Sel puhul on kaub.-tööstusminister G. Vestel vabariigi valitsusele alljärgneva seletuse annud.

„Ma loen oma kohuseks,“ seletab minister, „alla kriipsutada, et karjasaaduste valmistus ja väljavedu meie rahvamajanduses nii tähtis faktor on, et meie küsimust, kas väljavedu takistada või edendada, mitte ajutiste raskuste mõjul otsustada ei saa, vaid ainult

meie rahvamajanduse loomuliku arenemise ja tuleviku väljavaadete seisukohalt.

Karjasaaduste hinnad on ka endistel normaalsetel aegadel kõikunud, talvel kõrgemal püsinud ja vastu suve langenud.

Hindade tõusu põhjused. Ei ole kahtlust, et käesoleva aasta talvel või ja liha hinnad iseäranis tuntuvalt on tõusnud. Osaline põhjus selleks oli inglise ja Soome rahakursi tõus, mille tõttu eksportiõõrid kõrgemaid hindasid väljamaalt said ja selle sõttu ka siseturul hinnad automaatselt kerkisid. Kahjuks ei saa salata, et või hinna kerkimine siseturul osalt ka põhjeneb üksikute mittekorralikkude ärimeste mõõdahillimise peal maksvatel väljaveo kontrolli määrustest. Kuigi meil 2. ja 3. sordi või väljavedu keelatud, on siiski ühel ärimehel korda läinud peffuse teel suuremaid tagavarasid siseturu

jaoks määratud võid või a viia. Viimase väärnäh-tuse uurimiseks ja kõrvaldamiseks on kõik abinõud tarvitusele võetud. Piima- ja karjasaaduste hindade püsivuse peale mõjub ka ajutiselt asjaolu, et kõrge-mate hindade tõttu põllumehed suuremal arvul loomi on kasvatama hakanud, mille tõttu sisemaa turule lastav piima kui ka vasikate hulk ajutiselt on vähe-nenud. Kuid viimane asjaolu iseenesest on rõõmus-tav nähtus, sest ainult karjade suurenemise läbi on võimalik piima- ja lihasaaduste hulka suurendada ja nende hindade tõusu loomulikult piirata.

Hindade võrdlus 1913. ja 1923. aastal. Kui meil või, liha ja teiste karjasaaduste kallidusest ehk kallinemisest räägitakse, ei ole kellegi poolt ar-

vesse võetud, et nende ainete hinnad loomulikult mitte iseseisvalt kujuneda ei või, vaid teatavas vahe-korras peavad seisma teiste põllusaaduste, iseäranis aga vilja hindadega. On ju või, sealih, rasv jne. teatavas mõttes ümbertõstatud vilja, mis loomadele söödetakse. Ainult siis, kui see vahekord normaalne ja loomulik, võime loota, et karjakasvatus edeneb ja karjasaaduste valmistus tarvilisele kõrgemale tõuseb. Kuid kahjuks ei ole see vahekord praegugi Eestis veel mitte normaalne, kui seda enne maailmasõja-aegsete oludega võrrelda; juurelisatud tabel näitab seda selgelt, kus võetud 1913. a. ja 1923. a. veebrua-rikuu hinnad:

Ainete nimetus	Kaal ehk mõõt	Ainete hind		1 pd. rukki eest võis saada	
		1913. a.	1923. a.	1913. a.	1923. a.
1) Rukis	pd.	169,35	290	1 pd.	1 pd.
2) Nisu	"	239.—	400	n. 28,22	29,00
3) Liha, värsket, I s.	n.	34,51	25—35	4,9	9,66
4) " " II "	"	28,87	23—30	5,86	10,94
5) " lamba	"	33.—	30—38	5,13	8,52
6) " vasika	"	29,70—41,25	20—35	4,1—5,7	8,28—14,5
7) Sealih, värsket	"	33—41,25	35—45	4,1—5,13	6,44—8,28
8) Searasva	"	49,50—52,80	45—55	3,2—3,42	5,27—6,44
9) Suhkrut	"	20,62	19—24	8,21	12,08—15,26
10) Võid (kõõgi)	"	66—74,25	68—95	2,28—2,56	3,05—4,26
11) Soola (kõõgi)	"	2,88	1,50—2	58,8	145—193,3
12) Piima (rõõsk)	pudel	16,5—18,15	18—20	9,33—10,26	14,5—16,11
13) Petrooleum	n.	9,9	8—9	17,1	34,1
14) Bjas ja mitkal	ars.	19,80—29,70	33—53	5,7—8,55	5,47—8,78
15) Või (laua)	n.	82—90,75	85—120	1,86—2,05	2,41—3,41

Sellest Tallinna linna statistika büroo andmete põhjal kokkuseatud tabelist näeme, et või ja liha hindade tõus praeguse kõrguseni siseturul ei ole eba-loomulik nähtus, vaid loomulik arenemine viljahin-naga kokkukõlalt. Kuna 1913. a. võis osta ühe rukk-ki puuduga lauavõid 1,86—2,05 nl., kõõgivõid 2,28—2,56 nl., vastas 1923. a. rukkipuud 2,41—3,41 naela lauavõile, 3,05—4,26 nl. kõõgivõile. Värsket sealih võis 1913. a. ühe rukkipuuduga osta 4,1—5,13 nl., searasva 3,2—3,42 nl. 1923. a. on ühele rukkipuud-ale vastav sealih kvantum kuni 8,28 nl. ja rasva kvantum kuni 6,44 nl. tõusnud. Samasugune vahekord on ka rukki ja loomaliha vahel. Nii oste-takse 1923. a. umbes 10 nl. värsket loomaliha ainult 1 pd. rukkid, kuna sama rukkiahulk 1913. a. ainult umbes 5 nl. samasuguse lihaga kätte saadi. Umbes seesama vahekord on või ja lihale ka nisuga.

Need andmed tõendavad peale seda, et praegu ei ole ikkagi veel karjasaaduste hianad ennesõja-aeg-setesse vahekordadesse jõudnud viljahindadega, mis praegu üldse võrdlemisi kõrgemal seisavad kui karja-saaduste omad. See lubab järeldada, et teraviljakas-vataja on praegusel ajal paremas seisukorras kui rahuaial, kuna karjakasvatajate seisukord praegusel ajal sama ajaga võrreldes märksa halvem paistab olevat. Et seda vahekorda rahuaia seisukorda viia, oleks karjasaaduste produktentidel tarvilik veel oma saaduste eest rohkem hinda saada, et see ala edeneks.

Kokkuvõtte. Kõike eelpooltoodut arvesse võt-tes, ei saa mina mingil ilngimisel nõus olla, et meie oma karjasaaduste väljavedu takistaks. See oleks ainult lühikese kestvusega palliatiivabinõu elukalliduse

vastu võitlemiseks. Niisugune keeld kahestaks ühen-dust välisurgudega, mis nii suure vaevaga järkjärgult meie karjasaaduste paigutamiseks kätte on saadud, ja tooks meie karjasaaduste valmistusesse seisaku või koguni tagasimineku, mis meie majanduslikele arene-misele aga määratamat kahju sünnitaks, meie kauba-bilansi puudujääki tuntavalt suurendaks ja meie raha stabiliseerimise ülesande küsitavaks teeks. Meie ees-märgiks peaks olema normaalsetele, s. o. ennesõja-aegsetele vahekordadele jõuda, mitte aga uuesti kunst-lise vahekordi luua. Kuigi ülemineku ajajärk raske on, siis ei tohi mitte ära unustada, et meie seisukord ainult siis paraneb, kui meie produktioon ja ka pro-duktiivsus kõigil aladel kasvab, kõik prohibitsioonid ja keelud on ainult palliatiivabinõud, mis ainult aju-tiselt teatavat kergendust toovad, pärast aga ennast mitte võrra raskemalt funda annavad."

Selle peale on vabariigi valitsus kaub.-tõöst.-min. G. Vestelile kohuseks teinud elanikke liha- ja rasvaainete valmistamise ja turuhindade kohta infor-meerida ja ühtlasi abinõusid otsida, kuidas odavamalt rasvaaineid väljast sisse tuua.

Ülemaltoodud seletuse avaldamisega on vabariigi valitsuse otsuse esimene osa — elanikkude informeerimise asjus — kaub.-tõöstusministri poolt täidetud, kuna otsuse teise poole — rasvaainete sisseveo kohta — hra minister G. Vestel meie toimetuse liiget eila vastu võttes seletas, et tal suurt usku nende abinõude sisse ei olla, mis puutub odavamalt rasvaainete väl-jast sissetoomisse. Praegu lasuvat sisseveetavate rasvaainete peal äärmiselt madal toll, mida õieti tolliks, kui niisuguseks, nimetada ei võivat, kuna see norm

rohkem registreerimise tasuna figureerib. Nii võeta-
vat Soomest lepingu alusel sisseveetava margariini
pealt tolli kõigest 75 penni naela pealt jne. Üldse
püüdvat kaubandus-tööstusministerium selle poole,
et rasvaainete sisseveetollid hoopis ära kaotada, selle
asemel aga kindlat järelevalvet korraldades sisseveeta-
vate ainete tervishoidlike nõuete asjus, milleks
praegu eeltööd käsil. (Pvlht).

Soome.

Soome välisvõlg. Soome välisvõlg 31. deis.
1922. a. oli üksikute gruppide järgi kokkuvõetult järg-
mine:

	Milj. mrk.	Milj. doll.
Laenud obligatsioonide vastu (riigi, omavalit- suste ja ettevõtete obli- gatsioonid	2.573,3	63,9
Pankade võlad väljamaa korrespondentidele	1.009,8	25,1
Muud võlad	856,3	21,3
Avansid eksport kaupade eest	871,6	21,6
Kokku	5.311,0	131,9

Obligatsioonivõlad on enamalt jaolt tehtud juba
enne sõda.

Pangavõlgadest on vastavate aktiiva summadega
väljamaal kaetud umbes 787 milj. marka.

Muud võlad on enamalt jaolt lühikeseajalised riigi
võlakohustused, mille hulgast nüüd ühes Soome võla
fundeerimisega Ühisriikidele Smk. 379,9 milj. esimesse
gruppi üle läheb.

Kogu võlasummast on valitsuse võlg Smk. 2.254,2
milj. ja muu võlg Smk. 3.056,8 milj. ehk vastavalt
42,4 ja 57,6%. Kogu selle võlasumma eest maksab
Soome aastas umbes Smk. 300 milj. intressi.

Soome raudteed 1922. a. Aasta algusel oli
Soome raudteede pikkus 3990 km., mis aasta lõpuks
102 km. võrra kuni 4.092 km. suurenes. Reisijate ja
kaubavedu raudteel oli:

	Reisijad (milj.)	Kaubavedu (milj. tonni)
1919	13,3	4,0
1920	16,9	5,2
1921	17,9	5,0
1922	20,9	6,8

Raudteede tegevuse (milj. Smk.):	majanduslised	tagajärjed	
Sissetulek.	Väljaminek.	Ülejääk	
1919	305,5	213,4	92,2
1920	378,4	305,1	73,3
1921	461,5	418,5	43,0
1922	558,7	435,3	123,4

Soome raudteedesse mahutud kapitaal ulatab 4,7
miljardi margani. (Bank of Finland Monthly Bull.),
March, 1923.

Teated ettevõtete tegevusest.

Põhja-Eesti Ühispank on läinud aasta lõpetan-
nud puhta kasuga Emk. 80,8 tuh. Emk. 30,3 tuh. vastu
1921 aastal. Sama aja jooksul on Panga üldine ar-
vete seis kasvanud Emk. 6,6 milj. pealt Emk. 11,6 milj.
peale, mis näitab, et Panga üldine edenemine meie
teiste pankade eduga on sammu pidanud. Tähele-
panu äratavat võrdlemisi väikest puhaskasu tuleb küll
seletada visistiti sellega, et Panga valitsemise ja äri-
kulud operatsioonidega võrreldes liig suured on.

Nii olid Panga juhatus ja ärikulud Emk. 783,4

tuh. ehk 59% üldsissetulekust, kuna samad kulud
olid suurtes aktsiapankades: Krediitpangas 36% ja
Harju Pangas 33%. Selsamal ajal oli makstud ja
saadud komisjonide ja 0% vahekord Pangas
samane, kui näit., Harju Pangas (35,8% ja 35,0%
vastavalt). Panga oma kapitaalide vahekord bilansiga
on tähelepanuvõrt madal (ainult 2,8%), mispärast
nähtavasti 19. apr. ärapeetava peakoosoleku päeva-
korda on võetud osamaksu suurendamine. Panga
edenemisest viimastel aastatel annab ülevaate järg-
nev tabel:

	1. jaan. 1923 a.	1. jaan. 1922 a.	1. jaan. 1921 a.
	t u h. m a r g a d.		
Aktiiva:			
Kassa ja jooksv. arv.	1.436,8	1.936,3	815,5
Laenud	9.588,5	4.666,3	2.023,4
Passiiva:			
Osa- ja muud kapit.	319,9	164,9	122,8
Hoiusummad	8.625,2	5.266,5	2.606,7
Passiiv-laenud	2.180,6	104,8	96,8
Puhaskasu	80,8	30,3	7,2
Bilans (ühes teiste arvete ja)	11.596,3	6.653,0	2.885,6
Liigete arv	343	905	930

**Kaubandus - Tööstusministeriumi Tööstuse
osakond** on järgmiste uute tööstus-ettevõtete sissead-
miseks ja tööalgamiseks luba annud:

Emil Silberg'ile, Tallinnas, Tsemendi tän.
nr. 1-b, tubaka- ja paberossitehase „Siiva“ sissead-
miseks ja tööalgamiseks. Tehasel on 15 töötl., töötab
elektrijõul, valmistades ühes tööpäevas kuni 300.000
paberossi.

Ferdinand Peterson'ile, Raasikul, Harju
maak. villavabriku, jahuveerki, elektrijõujaama ja sae-
veski sisseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Ettevõtte-
tel on 15 töötl. Jõujaamas 20 h. j. naftamootor ja
veeturbiin, milline 50 h. j. elektrijõumasinala jõudu
annab.

Evrain Lerenmann'ile, Tallinnas, Grooni-
pärija puisteel nr. 7, paela- ja trikotaash töökoja
„Rauaniit“ sisseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Töö-
kojal on 22 töötl., töötab elektrijõul, valmistades mitme-
suguseid trikotaash toodeid, nagu: saapapaelu, frakse,
sukahoidjaid, pitsi, linte jne.

Kirjastusühisusele „Külvaja“ Keila alevis, Harju
maak., trükikoja laiendamiseks ja seal tööalgamiseks.
Trükikojal on 10 töötl. ja jõuandjaks imevgaasi mootor
50 h. j. Valmistab mitmesuguseid trükitehaseid.

A/S. „Narva Import“ Narvas, Peetri pl. nr. 2
jahuveski sisseadmiseks. Ettevõtte saab 5 töötl., jõu-
andjaks imevgaasi mootor 50 h. j. Valmistab igasu-
guseid teravilja saaduseid, nagu: jahu, tangu, kruupe
ja muud.

Uued aktsiaseltsid ja osühisused.

A/S. „Näitus.“ Tegevusala: näituste korralda-
mine. Asutajad: Tallinna Börsekomitee, E. V. Ühisus,
Kaupmeeste Seltside Liit jne. Põhikapitaal Emk.
3.000.000 jaotatud 300 aktsiaks à M.10.000. Asukoht:
Tallinn. (R. T. nr. 50. 10. aprillil 1923 a.)

A/S. „Vennad Tofer.“ Tegevusala: kõiksugu
kodu- ja väljamaa ainetega kauplemine sise- ja välja-
maal. Asutajad: A. Tofer, G. Tofer, A. Tofer ja V.
Tofer. Põhikapitaal Mk. 35.000.000 jaotatud 3500
aktsiaks à M. 10.000. Asukoht: Tallinn.

(R. T. nr. 51. 12. aprillil 1923, a.)

Aia-, põllu- ja metsatööstuse saaduste valmistamise ja ümbertöötamise O/ü. „Osanik.“ Tegevusala: aia jne saaduste ümbertöötamine ja nendega kauplemine. Asutajad: A. Lanter, J. Laane, K. Didvig jne, Põhikapitaal Mk. 2.000.000, jaotatud 40 osafhekks ä M. 50.000. Asukoht Tartu.

(R. T. nr. 54, 17. apr. 1923. a.)

Ärikalender.

27. aprillil. A/S. „Hansa“, korriline peakoosolek Tallinnas, S. Karja t. 9, kl. 7 õhtul.

27. aprillil. Tallinna kaupmeeste Diskonto ja Laenu Pank, korriline peakoosolek, Tallinnas, Viru t. 18, k. 6 õ.

27. aprillil. Tallinna Aktsia Pank, korriline, Tallinnas, Lai tän. 11, kell 6 õ.

28. aprillil. Krenholmi Puuvilla Manufaktuur Osaühisuse korriline peakoosolek, kell 12 p., Pikk t. 68, Tallinnas,

28. aprillil. A/S. „Narova“ end. A. P. Kotschnov, korriline peakoosolek, kell 5 p. l. Tallinnas, Narva maant. 27.

28. aprillil. A/S. „Narva Import“, korriline peakoosolek, kell 3 p. l. Narvas, Peetri turg 2.

A/S. „Tallinna Laeva Ühisus“, korriline peakoosolek, k. 5 õh, Estonia punases saalis.

A/S. „Rud. Koll“, korriline peakoosolek, kell 8 õhtul, Tallinnas, Vene tän. 8.

A/S. „Tartu Telefoni vabrik“, korriline peakoosolek, kell 6 p. l., Tartus, Suurturg 17,

A/S. „Laborator“, korriline peakoosolek, kell 5 p. l., Tallinnas. Viru tän. 4.

29. aprillil. A/S. „Odor“, korriline peakoosolek, kell 1/26 p. l., Tallinnas, Põhja Panga ruumides.

„Põhja Pank“, korriline peakoosolek, kell 12 p., Tallinnas, Suure Karja tän. 20.

„Põhja kinnitusselts“, korriline peakoosolek, kell 10 hom., Tallinnas, S. Karja t. 20.

„Sündi kalevivabriku Ühisus“, end. Vöhrmann ja poeg, korriline peakoosolek, kell 2 p. l., Tallinnas, Harju t. 43.

A/S. „Võru Pank“, korriline peakoosolek, kell 11 e. l., Võrus, Aleksandri t. nr. 14.

30. aprillil. A/S. „Eesti-Vene Pank“, korriline peakoosolek, kell 5 p. l., Tallinnas, Vene t. 6.

A/S. „Atlanta“, korriline peakoosolek, kell 5 p. l., Tallinnas, Viru t. 4.

A/S. „Aeronaut“, korriline peakoosolek, kell 5 p. l., Tallinnas, Kinga t. 1.

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud: Aleksander Friedrichi p. Luther ja Elfriede Johannese t. Luther, sünd. Peterson; Andres Muni ja Olga-Adele Muni, sünd. Eller. (R. T. nr. 47, 5 apr. 1923. a.) Feliks Hansu p. Tusti ja Leonfine-Johanna Tusti, sünd. Niinepuu. (R. T. nr. 51, 12. apr. 1923. a.) Etienne Principi p. Nicôt ja Hilda Johannese t. Nicôt, sünd. Suusik; Otto Reinholdi p. Stackelberg ja Claude Stackelberg, sünd. Derevjagina; Madis Priido p. Hollmann ja Anna Jüri t. Hollmann sünd. Meller;

Johannes Sommer ja Miili Sommer; Gabriel Michail poeg Kobetzky ja Anisja Semjoni t. Kobetzky sünd. Dubinsky; Paul Michaili p. Tschetyrkin ja Amalie Märdi t. Tschetyrkin, s. Kuntus.

(R. T. nr. 54, 17. aprillil 1923. a.)

Turu ülevaated.

Lina.

Vene valitsuse linade müümist aetakse praegu energiliselt ja sellepärast on ka linaturg praegu Vene lina tähe all. Hoolsama sorteerimise ja hinnaalandamise tõttu on nõudmine Vene lina järele tõusnud ja Inglismaa ostab praegu juba elavamalt. Iga nädal saavad suuremad partiid müüdnud.

Kuna Vene motschenets-lina meie Liivi linale vastab, on Liivi lina hinnad all ja ei näita tõusu. Pakkumisi on, aga ostjad on praegu omamaa vabrikud ja linapuhastajad kontorid. Kuna Liivi linade (s.o. Tartumaa, Viljandimaa ja Pärnu lina) eest 16.000–17.000 R. kaalust nõutakse, peaks Petseri ja Võru lina vastavalt 18.500–20.000 olema, aga nende eest küsitakse 24.000 R. kaal. Sellepärast uusi müümi Võru linnas ei tehta. Niipea kui ettemütjad ennast katavad, on Võru ja Petseri lina hindade langemist oodata, kuna Liivi lina hinnad vist esialgu seisma jäävad

Võiturg.

8.–14. aprillini 1923. a. on Eestist võid välja saadetud kokku 736 tünni. Sellest Inglismaale 100 „ „ Rootsimaale 636 „

Koloniides on palju võid külmetusmajadesse kogunud, missugune või nüüd Londoni turule tuleb ja hinnad alla surub. Nõudmine on elavusefa.

Eesti võid noteeriti viimase nädala jooksul Londoni turul:

Väga hea 160–162 sh. per cwt.
Hea . . . 156–158 „ „ „

Rahaturg.

Eesti Panga tähtsamate arvete seis 10. apr 1923

	31.III.	10.IV.	Liikumine
Kassa	259,7	252,6	— 7,1
Välisvaluuta kassas ja teistes pankades . .	672,7	692,4	+ 19,7
Laenuvälisvaluutas .	240,0	248,2	+ 8,2
Diskonteeritud vekslid.	925,8	925,2	— 0,6
Konto-Korrent	1.856,7	1.880,0	+ 23,3
Pangatähed	1.900,0	1.900,0	muutusefa.
Riigikassa	1.133,0	1.160,0	+ 27,0
Hoiusummad	856,0	851,0	— 5,0
Kassa osakondades . .	401,2	459,3	+ 58,1

Veebruarikuu jooksul protesteeriti vekslid:

	Tallinnas	392	Emk.	36.215.668.—
Tartus	94	„	2.695.445.—	
Narvas	46	„	933.417.—	
Viljandis	14	„	1.755.000.—	
Rakveres	6	„	365.000.—	
Võrus	9	„	105.972.—	
Pärnus	16	„	2.346.747.—	
Petseris	3	„	50.000.—	
Valgas	21	„	556.112.—	
Haapsalus	5	„	36.314.—	
Kokku veebruaris	606	„	45.059.675.—	
Jaauaris	607	„	35.163.187.—	

Tallinna börs kursisedel

		12. aprill	13. aprill	14. aprill	16. aprill	17. aprill	18. aprill
1 dollar	Ostjad	337.50	337.50	337.50	337.50	337.50	337.50
	Müüjad	339.50	339.50	339.50	339.50	339.50	339.50
	Tehtud	—	339.50	—	—	—	—
1 naelsterling	Ostjad	1578	1577	1578	1577	1575	1574
	Müüjad	1585	1584	1585	1584	1583	1582
	Tehtud	1582	—	1585	1583	—	—
100 Saksa marka	Ostjad	1,60	1.59 ^{1/2}	1.59 ^{1/2}	1.59 ^{1/2}	1.59 ^{1/2}	1.45
	Müüjad	1,64	1.63 ^{1/2}	1.63 ^{1/2}	1.63 ^{1/2}	1.63 ^{1/2}	1.52
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Soome mrk.	Ostjad	920	920	928	937	932	926
	Müüjad	930	930	936	945	940	936
	Tehtud	925	—	933	—	937	—
100 Rootsi krooni	Ostjad	8980	8990	9000	9000	9000	8995
	Müüjad	9030	9040	9050	9050	9050	9045
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Daani krooni	Ostjad	6405	6375	6370	6365	6360	6360
	Müüjad	6455	6425	6420	6415	6410	6410
	Tehtud	—	—	6400	—	—	—
100 Prantsuse franki	Ostjad	2235	2250	2260	2250	2250	2220
	Müüjad	2275	2280	2290	2280	2280	2250
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Holl. guldenit.	Ostjad	13225	13225	13250	13250	13225	13210
	Müüjad	13325	13325	13350	13350	13325	13310
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Läti rubla	Ostjad	131	131	131	131	131	131
	Müüjad	134	134	134	134	134	134
	Tehtud	—	133	—	133 ^{1/2}	133 ^{1/2}	—
100 Czechosl. krooni	Ostjad	985	985	985	985	985	985
	Müüjad	1025	1025	1025	1025	1025	1025
	Tehtud	—	1020	—	—	—	—
1 kuld rubla	Ostjad	165	165	165	165	165	165
	Müüjad	—	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Itaalia liiri	Ostjad	1665	1675	1660	1660	1655	1645
	Müüjad	1705	1715	1710	1710	1705	1695
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Belgia franki	Ostjad	—	—	—	—	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Helveetsia franki	Ostjad	6200	6210	6175	6190	6190	6150
	Müüjad	6250	6260	6225	6240	6240	6200
	Tehtud	—	—	—	—	—	—

Tallinnas klareeritud laevad.
Sissetulnud 5. kuni 18. aprillini 1923. a.

Sissetuleku päev	Laeva		Netto reg. tonni	Lipp	Kapten	Kust tulnud	Last	Adressaat
	Liik	Nimi						
5/IV	aurik	Poseidon	407	Soome	Lindroos	Hangö	Segakaup	Gahlnbäck.
"	"	Elina	369	Saksa	Nilman	"	Tühjalt	Jensen
6/IV	"	Värnern	134	Rootsi	Lired	Norrköping	Segakaup	Clayhills.
"	"	"	"	"	"	"	"	Gahlnbäck.
7/V	"	Vera	362	Saksa	Buioner	Hamburg	"	U. B. Corpor.
"	"	Edme	305	Inglise	Andersen	London	"	Eston. Ag.
8/IV	"	Alvine Russ	566	Saksa	Wieroo	Hamburg	"	Trankmann.
9/IV	"	Goethe	215	Rootsi	Nordmark	Stockholm	Pöllurammu	Clayhills.
"	"	"	"	"	"	"	"	Eesti laeva
10/IV	"	Preussen	865	Saksa	Delmas	Stettin	Segakaup	sped. o/ü.
"	"	Oder	655	"	Kropp	"	"	"
"	"	Kalevipoeg	267	Eesti	Tamm	"	"	Clayhills.
11/IV	"	Poseidon	407	Soome	Lindroos	Helsingi	"	Gahlnbäck.
"	"	Oderberg	196	Saksa	Falck	Danzig	"	Trankmann.
"	"	J. C. Russ	572	"	Schumacher	Hamburg	"	"
12/IV	"	Fair Head	662	Inglise	Cobl	Belfast	Jahu	Bornholdt.
13/IV	"	Elsbeth	275	Saksa	Feyeri	Vindau	Tühjalt	"
14/IV	"	Virumaa	371	Eesti	Altenbrum	Zwijndrecht	Pöllurammu	Laeva Ühisus.
16/IV	"	Orlanda	628	Saksa	Hammer	Antwerpen	Segakaup	Trankmann
"	"	Liontes	180	"	Flechsln	Yarmouth	Heeringad	Koch
17/IV	"	O. Elisabeth	208	"	Stolzenbach	"	"	Kuhlmann
"	"	Thedenhagen	612	"	Orloff	Lübeck	Segakaup	Gahlnbäck.
"	"	"	"	"	"	"	"	Eesti laeva
"	"	Schlesien	865	"	Kriesen	Stettin	"	sped. o/ü.
"	"	L. P Holmblad	1307	"	Minelsen	Antwerpen	"	Bornholdt
18/IV	"	Poseidon	407	Saksa	Boxström	Helsingi	"	Gahlnbäck

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem sort pd.	600—640	Kakao, Inglis	"	1200—1400
" " söre	660—680	" Ameerika	"	1000—1200
" rukki	295—290	" Hollandi	"	1450—1600
" püül	440—460	Kohvi, Rio, Santos	"	2800—3200
Nisu, Eesti	330—350	" Guatemala	"	3400—3600
Rukis	255—260	" Mexiko	"	3800—4200
" Vene, frco Tallinn, Holl.k. 118	250—255	" Goldjava ja Mokka	"	4400—
Kaerad, toidu	200—210	Tee, lahtine Pekoe broken, Java	"	4500—4800
Odrad, õlle	180—200	" " Orange Pekoe, Java	"	5600—5800
" " " " " " " " " "	—	" " " " " " " " " "	"	5600—6300
Erned, rohelisted, Eesti	360	Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	"	1080—1100
" " " " " " " " " "	750	" " " " " " " " " "	"	—
Riis, Burma II.	525—540	" " " " " " " " " "	"	1100—1120
Kartulid, eksport	—	Siirup, kartuli, B ^o 42	"	680—700
" " " " " " " " " "	—	" " " " " " " " " "	"	600—620
Kartuli helbed	—	Sool, lahtine	"	42—44
Kartuli tärklis „Superieur“	550	Heeringad, Yarmouth, Mattie	tünn	3500—3600
Piim, pudelites	ltr. 14	" Shotti Mat Full	"	4500—4600
Või, meierei, eksport	pd. 4000—4080	" " Mattie	"	3800—4000
Margariin	1800—1900	" Norra	"	—
Juust, kohalik, Schweitsi	pd. 2400—2800	" " " " " " " " " "	"	—
" " " " " " " " " "	1400—1600	Liha, sea, I. sort	pd.	1520—1600
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	—	" " II.	"	—
" " " " " " " " " "	—	" looma, I. sort	"	850—900

Liha, looma	"	—	"	tsinkvalge Prants. roh. PZ. pd.	1500
Pekk, eksport. I s.	"	—	"	tinavalge Englise	1350
Heinad, aasa	vaguniviisi	90—100	"	ooker Prants.	450—550
ristik	"	120—125	"	Väetisained, salpeeter, Norra	—
Õlikoogid, linaseemne	"	230—240	"	Superfosf. „Silva“ (k. 6 pd.)	—
Nisukliid	"	175—180	"	17-18% fr. Tallinn	635
Puuvilla riie, Bjas, D. I.	ars.	37,5—41,75	"	Väetisained Superfosf. E.T.K. (k. 6 pd.)	—
Mitkal, ekstra	"	29—30,75	"	18—20% fr. Tallinn	660
Lina, Liivi R.	10 pd.	16500—17000	"	Thomasjahu k.100kg. 17-18%	580
Võru-Petseri	"	21000—21500	"	Kaalisool, 30% o, kott 6 pd. frkojaam	—
"	"	—	"	Kainiit 12% lahtine,	12,5
"	"	—	"	Paber, rotatsiooni	425
Lina seemned, õli 87½% basis fr. Tall.	"	340	"	Tsement, Portland, Port-Kunda	—
külvi 98—99%	pd.	475—485	"	pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	74
Takud, Codilla I.	"	—	"	Tsement, Portland, Port-Kunda	—
II.	"	—	"	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	700
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest.	"	62—64	"	Tsement, Portland, Aseri	725
Newcastle	"	60—61	"	" fr. Aseri	690
"	"	—	"	Kriit, toores	110
sepa	"	65—67	"	pestud	130
Koks, valu	"	110—120	"	Asfalt	—
gaasi	"	—	"	Tõrv, kivi	270—290
Põlevkivi, I. sort	"	10	"	puu	320
Põlevkivi, II. sort	"	7,5	"	Lubi	36—40
III.	"	5	"	"	—
Raud, sordi	"	320—225	"	Gips, tükides frko Isborsk	15
latt	"	300—320	"	jahvatatud	25
vits	"	300—320	"	krohvimise, loko	70
raud plekk	"	450—460	"	Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	7000
tsingitud	"	640—680	"	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	—
"	"	—	"	Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	—
"	"	—	"	Puumaterjalid	—
Teras Inglis	"	—	"	"	—
Saksa	"	—	"	IV s.	—
nikkel	"	—	"	propsid; 7×7	—
vedru	"	—	"	liiprid	—
valu	"	—	"	Põletispuud, sega 20% okaski, k. sld.	4800—5300
tööriistade	"	—	"	"	—
talla	"	380—400	"	Nahk, talla, Eesti pd. I s.	5200—5600
"	"	—	"	II s.	—
"	"	—	"	Tuletikud, origin. kast (500 karpi)	6000—
Malm	"	220—240	"	Toores nahk väiksed ja suured.	1100—1300
Inglitina	"	5400—5600	"		
Seatina	"	850	"		
Vask, plekk punane	"	3200	"		
valge	"	2800	"		
"	"	—	"		
Tsink-plekk	"	1500	"		
"	"	—	"		
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	"	485—500	"		
Ameerika	"	550—570	"		
solaar	"	—	"		
auto Vacuum Comp.	"	1500—1600	"		
"	"	—	"		
Tsilindriõli, Vene	"	—	"		
Ameerika	"	525—650	"		
Põlevkivi õli	"	200	"		
pigi	"	180	"		
Nafta, Vene	"	—	"		
Ameerika	"	220	"		
Petrooleum, Vene	"	230—240	"		
Ameerika	"	230—240	"		
Bensiin	"	775—850	"		
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob ltr.	"	\$ 0.12	"		
Pesusooda	pd.	240—250	"		
Seebikivi 72% o, Inglis	"	590—600	"		
Parafiin 102—110°	"	720—760	"		
120°—134°	"	—	"		
Parkimise ekstrakt	"	850	"		
Väävel, õie 98—100% o.	"	450	"		
Värvid, nigrosin vees sulav,	kg.	360—450	"		

Lina		Prahid :	
Tallinn	— Stettin	tonn	1500
"	— Ghent	"	27 sh.
"	— Dundee	"	—
"	— Belfast	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
Takud +	%		
Puumaterjalid D/B/B/	standard		
Tallinn	— London	"	—
"	— E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"	B. fr. 120
"	— Antwerpen	"	45 sh.
"	— Southampton	"	57 sh. 6 d.
"	— Manchester	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
Segakaup	tonn		
Tallinn	— Stettin	"	Emk. 1200
"	— London	"	—
"	— Stockholm, või	"	Rkr. 25—35
"	—	"	—
"	—	"	—
Kartulid			
Tallinn	—	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—